

Žene u Bujanovcu

Projekat 1,2,3

Udruženje građana "NEXUS Vranje" započelo je u julu implementaciju projekta 1,2,3.

Projekat finansira PBILD iz sredstava PBILD bespovratne pomoći za projekte iz oblasti rodne ravnopravnosti i manjinskih prava. Projektne aktivnosti sprovodiće se u Vranju, Bujanovcu i Preševu. Projekat radi na promociji rodno osvešćenog i rodno senzitivnog pristupa u multi-kulturalnom okruženju kroz podsticanje među-etničke komunikacije.

Realizacijom projektnih aktivnosti utičemo na opšte povećanje stepena tolerancije, izgradnju kvalitetnog suživota mladih te smanjenje broja konfliktnih situacija i rodno zasnovanog nasilja, kao i osnaživanje učešća devojaka u javnim događanjima i sl.

Osnovu rada je činilo istraživanje etničkih i rodni stereotipa kod mladih kao izvora diskriminacije, rasizma, ksenofobije. Ovim projektom želimo da ukažemo mladima iz različitih etničkih sredina da je bez obzira na tu njihovu različitost odnos prema ženi u sve tri zajednice u velikoj meri sličan i društveno određen.

Nastojimo da utičemo na opšte povećanje stepena tolerancije, na izgradnju odnosa mira i suživota na ovim prostorima među mladim pripadnicima različitih nacionalnosti i veroispovesti,

na smanjenje broja konfliktnih situacija i rodno zasnovanog nasilja, osnaživanje učešća devojaka u javnim događanjima i sl. Istovremeno, projekat računa na to da sama zajednica uvidi značaj preventivnih programa ove vrste te da preuzme brigu oko održivosti projekta.

Projektom je direkto obuhvaćeno 30 mladih Roma/kinja, Srba/kinja i Albanaca/ki. Indirektno, najmanje 600 osoba (mladih, građanstva, predstavnika/ca institucija) su uključeni u prezentacijske/promotivne aktivnosti.

Za nastanak ovog časopisa odgovorni su:

Dragana Davidović,
Gramos Shefiku,
Nesiba Osmani,
Agron Selmani,
Ilinka Tasić,
Rexhep Hasani,
Maja Milić,
Berat Limani

Mladi aktivisti:

Ivan Stojković,
Aleksandra Ničić,
Milica Ristić,
Milica Nakić,
Isidora Kostić,
Jelena Jovanović,
Jovanović Anđela

Naša reč

Dragi/e drugari/ce,

čast nam je i zadovoljstvo da vam predstavimo časopis o ženama u Bujanovcu.

Ideja kreiranja nastala je na projektu 1,2,3. Septembra 2011. osvanuo je konkurs u našim srednjim školama u Bujanovcu da učestvujemo u šestomesečnom projektu koji realizuje NEXUS-Vranje u saradnji sa PBILD-om!

Poziv na trening o Ravnopravnosti žena, još u Vranju četiri dana! Suuper i dalje lepog druženja i mnogo znanja!:) Jedino nam je bilo žao što su samo po četiri osobe iz Bujanovca, Preševa i Vranja mogle da učestvuju : (Ali to nije sve..NEXUS ne bi bio NEXUS da ne priredjuje samo pozitivna iznanađenja!

Na početku upoznavanje..ali bilo je nekih ljudi koje smo znali i od ranije! Toliko obrađenih tema, Ljudska prava, Nasilje, Diskriminacija, zatim Rodna ravnopravnost, opet nekakvi zakoni, Vršnjačka edukacija..hm, sada smo edukovani, samo neka nam neko nešto kaže da nemamo pravo:) Na početku nas je bilo dvanaestoro a sada tridesetoro..a da vam ne govorimo koliko nas indirektno ljudi podržava u našim aktivnostima, mnogo!

Dobili smo zadatak da osmislimo zajednički produkt, uf, toliko ideja a treba sprovesti samo jednu! O.k može film o uspešnim ženama, ne, radio emisija, ma hajde neka bude časopis! E, ljudi šta mislite o ovome? Časopis, svi povikaše uglas! Spremaj radionice, piši akcione planove, smisli pitanja za intervju, izaberi najbolju sliku a ima ih više..sve ove aktivnosti su se izdešavale decembra 2011. Šta da vam kažemo, sada držimo naš časopis u rukama i mnogo smo ponosni, pre svega što smo se trudili, sklopili nova prijateljstva, smejali se na radionicama, razmenjivali ideje, ali možda se rodila i neka ljubav..!

U časopisu možete da pročitate malo o Bujanovcu, pogledate naše slike sa treninga, o ženama, ženskim pravima..i još nekim zanimljivostima.

Ovaj časopis je namenjen svima, i muškarcima:)

Žene u Bujanovcu

Na 360-tom kilometru magistralnog puta od Beograda prema Makedoniji i Grčkoj, na krajnjem jugu Srbije, nalazi se grad Bujanovac, administrativni, privredni, kulturni, zdravstveni i obrazovni centar opštine. Nekada se naša opština nazivala Gojanovci, zatim Bujanovce, i najzad, Bujanovac.

Bujanovac je višenacionalna sredina, koju najvećim delom čine Srbi/kinje, Albanci/ke i Romi/kinje. Bujanovac je mali gradić ali veoma lako priraste za srce.

Ovaj gradić je obojen ženama različitih nacionalnosti. Njih ne sprečava jezik ili tradicija da poštuju i prihvate jedne druge.

Svaka je posebna na svoj način, i kao majka, komšinica, uspešna žena, sestra ili drugarica. Iako su različite nacionalnosti i govore različitim jezikom, one imaju jedan zajednički cilj da uspeju i budu vidljivije u društvu, da se poštuju i budu poštovane, da ostvare svoje snove i ciljeve.

Mnogobrojne priče, romani i drame napisane su u slavu žena.

Žena je simbol ruže, Sunca i života. Krhka i nežna uvek spremna za promene i razbijanje tabua i stereotipa.

Sve češće je vidamo u politici, dok popravlja automobile, u vojsci, u vatrogasnoj stanici...ali sve sa ciljem menjanja slike o tzv. neprimerenim profesijama. Da na to imaju pravo, potvrdila je i nauka jer za dobro obavljanje zahtevnih i teških poslova nije presudna fizička snaga.

Žene su kroz istoriju imale ulogu onih koje pružaju prvu pomoć, neguju i vaspitavaju, ublažavaju duševne patnje...

Ta uloga je uvek bila komplementarna ulogi muškarca. Žena je svesna svojih mogućnosti, zna šta hoće i šta neće. Zato će žena naći odgovarajuću ulogu u bilo kojoj profesiji a ipak zadržati veseo duh i svoj optimizam da krene dalje..

Uspešna žena—Xhemile Hasani

Ovo je moja biografija žene koju nazivaju uspešnom. Rodjena sam 6 januara 1967, u Bujanovcu. Potičem iz napredne i radne porodice. Osnovnu školu sam završila u rodnom mestu, dok sam fakultet završila u Prištini, Univerzitet u Prištini - smer Engleski jezik. Zaposlena sam u srednjoj školi "Sezai Surroi" u Bujanovcu. Pored svakodnevnih aktivnosti angažovana sam i u političkim procesima. Svoj aktivizam sam započela 90tih. Radila sam bez

prestanka. Bila sam opštinski odbornik, zatim član opštinskog veća. Zbog toga mogu da kažem da svaka žena sa angažovanjem i posvećenošću može da postigne velike uspehe u životu. Ona treba biti dobar katalizator da bi vodila procese kako u oblasti aktivizma, tako i edukacije i obrazovanja. Žene treba da rade jer one to mogu.

Viora Islaimi

Da li se u Bujanovcu poštuju ženska prava?

Mislim da se dovoljno ne poštuju ženska prava u našem regionu, ipak žene na jugu treba da budu malo više uključene i aktivnije u različitim sferama aktivnosti...

Halimi Barija

Da li ste čuli za zakon o ravnopravnosti polova?

Da, čule smo ali se slabo primenjuje, posebno za našu naciju.

Radmila Tašković

Kada čujete ravnopravnost između muškarca i žene, šta vam je prva asocijacija?

Da, malo je poboljššan položaj žene i njena ravnopravnost u odnosu na muški pol, ali još uvek treba vremena da bi se postigla ravnopravnost na jugu Srbije.

Intervju—Besa Ramadani

Vaše ime, prezime, čime se bavite, gde živite.. i šta je to što što vas čini srećnom u Bujanovcu...

Mesto u kome sam se rodila i živim je Bujanovac, tu su svi moji prijatelji i porodica. Iz ljubavi prema deci sam vaspitačica, volim taj posao i iz ljubavi prema deci ga radim.

Šta mislite o ravnopravnosti žena?

Što se tiče rodne ravnopravnosti, situacija se malo promenila ne u tolikoj meri u kojoj smo očekivali ali postignut je bar malo uspeh.

Šta je bitno da bi žene bile vidljivije u društvu i uspešne?

Vrlo je bitna tolerancija, pre svega kultura u Bujanovcu a zatim obrazovanje i upornost žena.

Šta je to obojilo to šte ste albanske nacionalnosti?

Ja sam srećna što sam Albanske nacionalnosti u ovoj multi-etničkoj sredini iz razloga što svet više obraća pažnju. Moji odnosi prema drugim nacionalnostima je na najboljem nivou, ja živim u takvoj sredini, upućeni smo jedni na druge, nema razloga da dtaj mali lepi svet prijateljstva rušimo.

Koja je vaša je poruka drugim ženama da uspeju i da izbore za svoja prava....

Moja poruka drugim ženama bi bila, da ne slušaju šta drugi kažu, već da slušaju svoje misli i srce.

Intervju ZORICA ŠERIFOVIĆ

Ekonomski tehničar

Da li ste imali neke poteškoće u školi prilikom zapošljavanja?

Ne, uvek sam se borila da ostvarim svoja prava.

Da li to što ste romske nacionalnosti vam je pomoglo ili odmoglo u životu?

I jedno i drugo pomalo, uvek sam morala više da se trudim, drugačije sam bila shvatana.

Čime se ponosite u životu?

Ponosna sam na sebe, što sam završila srednju školu, radim ono što volim, imam svoju porodicu.

Šta mislite o rodnoj ravnopravnosti?

Veliki broj Romkinja ne zna ili nisu čule, nasilje nad ženama kod Roma/kinja je još uvek zastupljeno, tako da se rodna ravnopravnost još uvek ne poštuje.

Intervju—JASMINA MITROVIĆ

Profesorica u SŠ Sveti Sava u Bujanovcu

Koji fakultet ste završili?

Ruski jezik i književnost u Skoplju i srpski jezik i književnost u Kosovskoj Mitrovici.

Da li ste se suočavali sa diskriminacijom dok ste studirali?

Možda zbog nacionalne pripadnosti na početku, ali imala sam dobro društvo koje me prihvatilo i sa kojima sam prijatelj i dan danas.

Da li ste imali problem prilikom zapošljavanja?

Na početku da, zbog nostrifikacije diplome u našoj zemlji.

Šta je obojilo Vaš život to što ste srpske nacionalnosti?

Radila sam u multietničkoj sredini, sa pripadnicima romske i albanske nacionalnosti, međusobno smo se poštovali i odlično saradivali. Mi kao žene takve kakve smo treba da se ponosimo i međusobno uvažavamo, jezik ne treba da predstavlja barijeru već različitost koja nam otvara sva vrata uspeha.

1. Vaše ime, prezime, čime se bavite, gde živite..

Zovem se Đemilje Aljiti, medicinska sam sestra u Domu Zdravlja Bujanovac, trenutno na zadacima glavne sestre u službu za odraslo stanovništvo, živim u Bujanovcu..

2. Šta je to što vas čini srećnom u Bujanovcu...

Jedna zdrava porodica te čini srećnom gde god da živiš..., zatim i posao kojim se bavim ima svoju lepotu i zadovoljstvo.., imam prijatelje i stičem prijatelje, ne razlikujem ih po naciji, veri, i to me čini srećnom.

3. Vi ste veoma uspešna žena, koji je vaš motiv bio da se opredelite za vašu profesiju....

To se desilo pre mnogo godina, negde početkom 1980-te, moja majka je imala jedan zdravstveni problem i moja želja da što pre ozdravi bio je jedan od glavnih motiva..kasnije moja životna iskustva su dokazala da sam imala pravo što sam podržala tu želju..

4. Šta mislite o ravnopravnosti žena u Bujanovcu, da li se situacija malo promenila..

Ravnopravnost žena u Bujanovcu, mislim da se ne razlikuje mnogo u odnosu na zemlje u okolini..smatram da ta ravnopravnost nije u zadovoljavajućem nivou u mnogim aspektima, i da treba da se angažujemo na svim nivoima da se taj odnos promeni. Ako analiziramo prošlost možda ima malo pomaka ali nikako zadovoljavajuće.

Intervju Đemilje Aljiti

5. Šta je bitno da bi žene bile vidljivije u društvu i uspešne....

Smatram da svaka žena treba da se angažuje i pokazuje svoje sposobnosti..znam da nije lako jer treba da vodi beskompromisni rat sa muškarcima (ovde ne mislim na supruga sa kojim živimo, nego na muškarca kao deo društva i konkurent na svakom društvenom segmentu), i društvo uopšte.

6. Šta je to obojilo to šte ste albanske nacionalnosti..

Jako je važno biti Čovek, zatim ja sam mnogo ponosna što sam Albanka- jer to sam ja, ne znam kako bi se osećala kada bi bila neka druga, zato i potenciram da je za mene najvažnije biti Čovek.

7. Koja je vaša poruka drugim ženama da uspeju i da se izbore za svoja prava....

Svaka žana treba da se izbori i da ima svoje JA, treba da se

angažuje za svoju sopstvenu sreću, zato što samo jedna srećna žena može darovati sreću svojoj deci, porodici i društvu u celini..status u društvu neće niko da ti pokloni zato treba same da se izborimo, takođe, žene treba napraviti njihovu koaliciju jer samo udružene mogu dokazati svoju moć.

Posebna poruka bi bila da se ne predaju na prvom neuspehu, zato što sam jedna jaka žena je velika garancija za jednu zdravu porodicu, želim da imaju zdravlje i hrabrost da se izbore za svoja neprikosnovena prava.

ŽENI SU REKLI.....

ŽENA JE KRALJICA SVETA

ŽENA JE SPAS PORODICE-Balzak
Amirel

SA ŽENOM OPASNO JE
RAZGOVARATI, JER SVAKI POKRET
NA NJENOM LICU IZGLEDA POKRET
LJUBAVI-A.Bierce Tommaseo

SAMO KUKAVICE SE USUĐUJU
UVREDITI ŽENU-Holmes Farquar

Da li žena treba da se obrazuje?

Šta biste voleli da studirate?

Milica Tasić

Naravno da treba da se obrazuju. Zato što treba da se izbere za svoja prava i dokažu muskarcima da su uspesnije od njih.
Kriminalistiku ili Turizam.

Milos Colovic

Treba. Da bi ostvarile svoje snove jer danas dobra većina žena sanjari o svojoj uspešnoj karijeri i da se izbere za svoja prava jer su žene ravnopravne sa muškarcima.
Političke nauke.

Da žene treba da se obrazuju. Da ne budu kasnije omalovažavane od strane supružnika i drugih ljudi.

Stefan Ristić

Treba, da bi uspele u životu jer danas žene bez obrazovanja mogu samo biti domaćice a mislim da žene nisu stvorene samo za kućne poslove.
Fakultet za sport i fizičko vaspitanje – DIF.

Vesna Trajković
Da, da ne bi imale problema kasnije oko finansija.
Pedagoški Fakultet.

Tamara Stojanovic
Treba, naravno. Za bolji život!
Pedagoški fakultet.

Alban Salihu: Naravno da treba, ne verujem da ima neki razlog da se žene ne obrazuju, vazno je zato sto ce imati vise pristupa u sredini, zato sto danas vidimo jednu kompletnu zenu u svim aspektima.

Aleksandra Antić
Treba da se obrazuju. Da bi kasnije živele samostalno.
Filozofski fakultet-odsek psihologija.

Da li žena treba da se obrazuje?

Stefan Dejkovic

Da, žene treba da se obrazuju. Zato što ne treba da zavise od nikoga.
Medicinski fakultet-
Hirurg.

Šta biste voleli da studirate?

Fatmir e Selmani :

Ja mislim da žena treba obavezno da se obrazuje, postoji mnogo razloga ali jedan od njih je sto ima profesija koje vise pripadaju zenama.

Sonja Andjelković

Obrazovanje je cilj svakog čoveka pa i žena, prema tome ne treba da postoje razlike između žena i muškaraca. Svoju budućnost vidim u ulozi stomatologa.

Kristina Petronijevic

Da, naravno treba da se obrazuju, jer ne treba težiti teoriji da je žena stvorena samo za domaćicu i kuću već da bude ravnopravna sa muškarcima! Želim da upišem Medicinski fakultet.

Milica Pavlovic

Da, treba da se obrazuju, da bi nešto postigle u životu. Ja imam svoje ciljeve, želim da upišem Stomatološki fakultet.

Filip Zafirovic

Da. Da budu jednake sa muškarcima u svemu da ne bi trpele razne prozivke i uvrede.
Stomatološki fakultet

Hirije Selmani:

Ja zelim da se upisem na medicinski smer, mnogo mi se svidja jer je humana profesija.

Milijana Filipović

Da treba. Ne treba da postoje razlike između muškaraca i žena, obrazovanje treba da bude na prvom mestu. Sebe vidim u ulozi stomatologa.

Gent Mehmeti:

Profesija koju sam izabrao za dalje obrazovanje je Medjunarodni odnosi, uvek sam voleo ovaj smer, I verovatno cu pokusati da radim mnogo.

Rodna ravnopravnost

RODNA RAVNOPRAVNOST je nezamenljiv deo ideje ljudskih prava. Ljudska prava svakome moraju biti garantovana i obezbeđena.

Pol je biološka klasifikacija pojedinaca na muškarce i žene. Podrazumeva biološke razlike među ljudima koje su, uglavnom, trajne i univerzalne. Najčešće društvo i kultura utiču na definisanje prirodnih karakteristika muškaraca i žena.

Rod – društvene uloge pripisane pojedincima na osnovu njihovog pola. Termin rod se razlikuje od termina po tome što se on odnosi na kulturnu i socijalnu definiciju uloga i ponašanja koje se očekuje od pripadnika/ca različitih polova, a ne na one aspekte ljudskog ponašanja koji su određeni biološkim karakteristikama. Tako, na primer, roditi dete je ženska biološka uloga, dok je nga i staranje o novorođenom detetu rodna uloga obično propisana ženama, iako je može s tim uspehom obavljati i muškarac.

Društvena očekivanja vezana za rodne uloge muškaraca i žena proizvod su društvenih, kulturnih, religioznih, političkih i ekonomskih okolnosti, kao i uticaja običaja, tradicije, morala, klasne i etničke pripadnosti.

Stavovi i ponašanja koje jedno društvo propisuje ženskom ili muškom rodu naučeni su i mogu se menjati.

ŽENSKA PRAVA SU LJUDSKA PRAVA

- Ženska ljudska prava su sva prava koja ženama pripadaju jednostavnom činjenicom da su ljudska bića. Svi oblici poniženja i nasilja kojima su žene izložene samo zato što su žene su oblici kršenja ženskih ljudskih prava.

KONVENCIJA O ELIMINACIJI SVIH OBLIKA DISKRIMINACIJA PROTIV ŽENA

Ujedinjene nacije su 1979. donele Konvenciju o eliminisanju svih oblika

diskriminacija protiv žena. Prvi član konvencije definiše diskriminaciju kao svako razlikovanje, isključenje i ograničenje koje se temelji na polu, a koje ženama onemogućuje ostvarivanje ekonomskih, političkih, socijalnih, građanskih, kulturnih i bilo kojih drugih prava ravnopravno sa muškarcima.

„ LJUDSKA PRAVA ŽENA SU NEOTUĐIVI, NEPOBEDIVI, NEDELJIVI DEO UNIVERZALNIH LJUDSKIH PRAVA ”

Vrste ženskih ljudskih prava:

- Pravo žena na život bez nasilja
- Reproduktivna prava
- Posebna prava žena žrtava rata i izbegništva
- Pravo žena na jednako učestvovanje u svim vidovima političkog i društvenog života
- Žensko ljudsko pravo na rad
- Pravo na slobodu seksualnog izražavanja

Pravo na različitost

Republika Srbija je ratifikovala Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, što znači da je ovaj međunarodni dokument obavezujući za državu i predstavnike njenih institucija. Država ima obavezu da Komitetu Ujedinjenih nacija redovno

(u razmacima od 4 godine) podnosi izveštaj o napretku. Istovremeno, građanke (pojedinačno i grupe) imaju pravo da se žale ovom Komitetu, u slučaju da država krši njihova prava.

Gratë në Bujanoc

Projekti 1,2,3

Shoqata e qytetarëve “NEXUS Vranjë” në korrik e ka filluar implementimin e projektit 1,2,3. Projektin e financon PBILD nga mjetet e pakthyeshme të ndihmës për projekte nga lëmit e barazisë gjinore dhe të drejtat e minoriteteve. Aktivitetet do të realizohen në Vranjë, Bujanoc dhe Preshevë.

Projekti punon në promovimin e vetëdijës gjinore dhe qasjes sensitive gjinore në rrethin multi-kultural përmes nxitjes së komunikimit ndër-etnik.

Me realizimin e aktiviteteve të projektit do të ndikojmë në ngritjen e përgjithshme të shkallës së tolerancës, ndërtimin e bashkëjetesës kualitative të të rinjëve e zvogëlimin e numrit të situatave konfliktuoze dhe dhunën gjinore të krijuar, po ashtu edhe forcimin e pjesëmarrjes së vajzave në ngjarjet publike dhe të ngjajshme. Bazën e punës e kanë bërë kërkimet etnike dhe stereotipet gjinore të të rinjtë si burim i diskriminimit, racizmit, ksenofobisë.

Me këtë projekt dëshirojmë t’i tregojmë të rinjëve nga mjediset e ndryshme etnike që pa marrë parasysh ndryshueshmërinë e tyre, qëndrimin ndaj femrës në të tri bashkësi në masë të madhe është i ngjajshëm dhe shoqërisht i përcaktuar.

Përpiqemi të ndikojmë në ngritjen e përgjithshme të shkallës së tolerancës, në ndërtimin e raporteve të paqës dhe bashkëjetesës në këto hapsira ndërmjet të rinjëve pjestarëve të nacionaliteteve dhe përkatsive të ndryshme fetare, në zvogëlimin e numrit të situatave konfliktuoze dhe dhunës gjinore të krijuar, forcimin e pjesëmarrjes së vajzave në ngjarjet publike dhe të ngjajshme. Njëkohësisht projekti llogarit në atë se vet bashkësia e vëren rëndësinë e programeve preventive të këtij lloji e të marrë brengën për qëndrueshmërinë e projektit.

Me projekt janë direkt të përfshirë 30 të rinjë Romëje, Serbje dhe Shqiptarje dhe indirekt së paku 60 persona (të rinjë, qytetarë, perfaqësuesje të institucioneve) janë të përfshirë në aktivitetet prezentuese/promovuese

Për ngritjen e kësaj reviste

përgjegjës janë:

Dragana Davidović,
Gramos Shefiku,
Nesiba Osmani,
Agron Selmani,
Ilinka Tasić,
Rexhep Hasani,
Maja Milić,
Berat Limani

Aktivistëve :

Ivan Stojković,
Aleksandra Ničić,
Ristić Milica,
Milica Nakić,
Isidora Kostić,
Jelena Jovanović,
Jovanović Anđela

FJALA JONË

Të dashur shokë dhe shoqe,

Kemi nderin dhe kënaqësinë që të paraqesim revistën për gratë në Bujanoc. Ideja e krijimit ka filluar në projektin 1,2,3. Në muajin shtator të vitit 2011 është hapur konkursi në shkollat tona të mesme në Bujanoc që të marrim pjesë në projektin gjashtëmuor të cilin e realizon Nexus në Vranjë, në bashkëpunim me PBILD! Thirrja për trajnim mbi barabarësinë e grave, edhe ate 4 ditë në Vranjë! Super, akoma shoqërim të bukur dhe shumë dituri! (Na ka ardhur keq që vetëm nga 4 persona nga Bujanoci, Presheva dhe Vranja kanë mundur të marrin pjesë). Por kjo nuk është e tëra... Nexus nuk do të ishte Nexus po të mos përgatit befasisra pozitive!

Në fillim njoftime... por ka pasur edhe njerëz që i kemi njohur edhe më herët! Sa e sa tema të përpunuara, Të drejtat e njeriut, Dhuna, Diskriminimi, pastaj Barabarësia gjinore, përsëri disa ligje, Edukimi i moshatarëve... hm, tani jemi të edukuar, vetëm le të na thotë dikush që nuk kemi të drejtë... Në fillim kemi qenë dymbëdhjetë e tani trembëdhjetë... e mos të flasim sa njerëz na përkrahin në mënyrë indirekte në aktivitetet tona, shumë!

Kemi marrë për detyrë të projektojmë një produkt të përbashkët, uf, sa ideja, a duhet të realizojmë një! Ok, mundet një film mbi gratë e suksesshme, jo, radio emision, hajde le të bëhet një revistë! E, njerëz çka mendoni për këtë? Revistë, të gjithë bërtitën njëzëshëm! Përgatit punëtoritë, shkruaj planet aksionale, formo pyetje për intervistë, zgjidh fotografinë më të mirë, a ka shumë... të gjitha këto aktivitete kanë ndodhur në dhjetor të vitit 2011.

Çfarë të themi, tani në duar e kemi revistën tonë dhe jemi shumë krenar, para së gjithash që jemi angazhuar, kemi formuar shoqëri të re, jemi qeshur në punëtoritë, kemi shkëmbyer ideja, por ndoshta edhe ka lindur ndonjë dashuri...!

Në revistë mundeni të lexoni pak për Bujanocin, të shikoni fotografitë tona nga trajnimet, mbi gratë, të drejtat e grave... edhe për diçka interesante.

Kjo revistë është e dedikuar për të gjithë, edhe për meshkuj.

GRATË NË BUJANOC

Në kilometrin e 360-të të rrugës magjistrale prej Beogradi kah Maqedonia dhe Greqia në jug të Serbisë gjendet qyteti Bujanoc, qendër komunale, administrative, ekonomike, kulturore, shëndetësore dhe shkollore. Dikur komuna jonë është quajtur Gojanovci pastaj Bujanovce e në fund Bujanoc.

Bujanoci është rrethinë shumë nacionale të cilën pjesën më të madhe e përbëjnë serbët, shqiptarët dhe romët. Bujanoci është një qytezë por shumë lehtë rritet në zemër.

Kjo qytezë është e ngjyrosur me gra të nacionaliteteve të ndryshme. Atyre nuk i pengon gjuha ose tradita që të rrespektojnë dhe pranojnë njëra-tjetrën.

Secila është e pasaçme në mënyrën e vet, edhe si nënë, fqinje, grua e suksesshme, motër ose shoqe. Edhe pse janë të nacionalitetit të ndryshëm dhe flasin me gjuhë të ndryshme ato e kanë një qëllim të përbashkët, të kenë sukses dhe të jenë të pranishme në shoqëri, të rrespektohen dhe të realizojnë ëndrrat dhe qëllimet.

Tregime të panumërta, romane dhe drama janë shkruar pëer famën e gruas. Gruaja është simbol i trëndafilut, diellit dhe jetës. E thyeshme dhe e butë, gjithmonë e gatshme për ndryshime dhe thyerje të tabuve dhe stereotipeve. Shpeshherë e shohim në politikë, në riparimin e automobilave, në ushtri, në qendrën e zjar-rëfiksive... të gjitha me qëllim të ndryshimit të ashtuquajturit profe-

sionet e pazbatueshme. Që në këto kanë të drejtë e ka vërtetuar edhe shkencë sepse për kryerjen e punëve të rënda dhe të kërkueshme nuk është vendimtare fuqia fizike.

Gratë gjatë historisë kanë pasur rolin e atyre që japin ndihmën e parë, përkujdesen dhe edukojnë, zbusin vuajtjet shpirtërore... Ky rol gjithmonë ka qenë komplementare me rolin e burrit. Gruaja është e vetëdijshme për mundësitë e saja, e din çka don dhe çka jo. Për atë grua do të gjejë rolin përkatës në çdo profesion, por edhe do të mbajë shpirtin e hareshëm dhe optimizmin e saj që të vazhdojë më tej...

Suksesit.—Xhemile Hasani

Eshte kjo biografia ime, e nje gruaje ta quajme te suksesit. Jam e lindur me 6 Janar te vitit 1967, ne qytetin e Bujanocit. Rrjedh nga familje e perparuar dhe punetore. Shkollen fillore e kam kyer ne vendlindje, gjithashtu edhe te mesmen, kurse fakultetin e kam kyer ne Prishtine, ne Universitetin e Prishtines -dega e Gjuhes Angleze. Jam punesuar ne shkollen e mesme " Sezai Surroi " ne Bujanoc.

Perveq aktivitetit te perditshem jam e angazhuar edhe ne proceset politike. Aktivitetin tim e kam filluar qysh ne vitet

e 90. Kam punuar pa ndalur.

Kam qene keshilltare komunale, pastaj anetare e keshillit komunal. Prandaj, mund te them se secila femer me nje perkushtim te duhur mund ti arrije sukseset e medha ne jete.

Ajo duhet te jete nje kataliesator i mire per ti nxitur proceset perpara si ne fushen e veprimtarise, te edukimit e arsimimit. Le te punojne femnat sepse mund tia dalin.

Vlora Islaimi

A respektohen të drejtat e grave në Bujanoc?

Mendoj se nuk rrespektohen mjaftueshëm të drejtat e grave ne regionin tonë,prapë se prapë gratë në jug duhet pak më shumë të jenë të kyqura dhe aktive në sferat e ndryshme...

Halimi Barija

A keni dëgjuar për ligjin e barabarsisë së gjinive?

Po,kemi dëgjuar por pak aplikohet posaçërisht për kombin tonë.

Radmila Tašković

Kur dëgjoni për barabarsi në mes të burrave dhe grave çka është asociacioni juaj i parë?

Po të përmisohej sado pak pozicioni i gruas edhe barabarsia e saj në raport me gjininë mashkullore,akoma duhet kohë për të mbërritur barabarsinë në jug të Serbisë.

INTERVISTË -Besa Ramadani

Emëri, mbiemëri, me çfarë meri, ku jetoni, cka është ajo që ju bënë të lumtur në Bujanoc?

Mjedi në të cilin jetoj është Bujanoci, këtu janë të gjithë miqtë e mi dhe familja ime, këtu kam lindur dhe këtu jetoj. Për dashurinë që kam ndaj fëmijëve, unë jam edukatore për fëmijë në institucionet parashkollore, unë e dua këtë profesion dhe gjithmonë do të punoj me dashuri ndaj fëmijëve.

Ju jeni një grua shumë e suksesshme, cili ka qenë motivi që të përcaktoheni për profesionin që ju ushtroni?

Situata pak ka ndryshuar, jo aq shumë sa kemi pritur por është arritur të paktën një sukses i vogël.

Cka është e rëndësishme që gratë të jenë të dukshme dhe të suksesshme në shoqëri?

Së pari është e rëndësishme toleranca, para së gjithash në komunën e Bujanocit e cila nuk është në nivel të duhur poashtu edhe arsimimi i grave.

Cka është e rëndësishme që gratë të jenë të dukshme dhe të suksesshme në shoqëri?

Mua më bënë të lumtur që jam e nacionalitetit Shqiptar në këtë mjedis multi-etnik nga arsyeja që bota është duke lëvizur këmbë përpara. Marrëdhëniet e mia ndaj nacionaliteteve të tjera janë në nivelin më të mirë në mjedis të tillë të drejtuar kah njëri-tjetri, dhe nuk kemi arsye që atë botë të vogël por të mirë të miqësisë ta shkatërrojmë.

Intervistë - ZORICA ŠERIFOVIĆ

teknik i ekonomisë

A keni pasur ndonjë vështësi në shkollë gjatë punësimit?

Jo, gjithmonë kam luftuar për arritjen e të drejtave të mia.

Meqë jeni pjesëtare e nacionalitetit Rom, kjo a ju ka ndihmuar a po jo në jetë?

Nga pak të dyjat gjithmonë jam munduar më tepër të përpiqem sepse ndryshe kam qenë e kuptuar.

Me çka krenoheni në jetë?

Krenohem me vetëvehten që kam kryer shkollën e mesme, punoj atë çka e dua, kam familjen time.

Cka mendoni mbi barazinë gjinore?

Numri i madhë i Romëve nuk e dinë apo nuk kanë dëgjuar, dhuna ndaj grave të Romët është akoma prezente, kështu që barazia gjinore nuk rrespektohet

INTERVISTË —JASMINA MITROVIĆ

Profesoreshë SHM "Sveti Sava" në Bujanoc

Cilin fakultet e keni kryer?

Gjuhën dhe letërsinë Ruse në Shkup dhe gjuhën dhe letërsinë serbe në Mitrovicë

Gjatë studimeve a jeni ballafaquar me diskriminimin?

Në fillim ndoshta për shkak të përkatësisë nacionale, por kam pasur shoqëri të mirë të cilët më kanë pranuar dhe me të cilët edhe sot jemi shokë.

Gjatë punësimit a keni pasur probleme?

Në fillim po, për shkak të nostrifikimit të diplomës në vendin tonë.

Çka e ka ngjyrosur jetën tuaj që jeni e nacionalitetit serb?

Kam punuar në rethinë multi-etnike me pjestarët e nacionalitetit romë dhe shqiptarë me të cilët kemi pasur bashkëpunim dhe respekt të shkëlqyeshëm. Nëse si femra ashtu si jemi duhet të krenohemi dhe respektohem në mes nesh, gjuha nuk duhet të paraqes pengesë por ndryshueshmëri e cila na hap dyert e suksesit.

1. Emëri, mbiemëri, me çfarë meri, ku jetoni?

Quhem Xhemile Aliti, jam infermiere në Shtëpinë e Shëndetit në Bujanovoc, për momentin në detyrën e kryeinfermieres në popullatë të rritur, jetoj në qytetin e Bujanocit.

2. Cka është ajo që ju bënë të lumtur në Bujanoc?

Një familje e shëndoshë të bënë të lumtur kodo që të jetosh...por gjithashtu edhe puna të cilën e ushtror e ka bukurinë dhe kënaqësinë e vet...gjithashtu të ndihmohesh njerëzit që kanë probleme shëndetësore për mua është një lumturi e veçantë..kam miq dhe çdo ditë takoj miqësi të reja. Nuk l dalloj për nga përkatësia nacionale, fetare. Kjo më bënë të ndihem shumë e lumtur.

3. Ju jeni një grua shumë e suksesshme, cili ka qenë motivi që të përcaktoheni për profesionin që ju ushtroni?

Kjo ka ndodhë para shumë vitesh, diku në fillim të viteve 80-të, nëna ime kishte një problem shëndetësor dhe dëshira ime për ta shëruar sa më parë mbase ka qenë njëri prej motiv kryesorë...edhe më vonë përvoja jetësore e imja më bindi se kam patur të drejtë që kam ndjekur një dëshirë ime për ta shëruar sa më parë mbase ka qenë njëri prej motivit kryesorë...edhe më vonë përvoja jetësore e imja më bindi se kam patur të drejtë që kam ndjekur një dëshirë të atillë...

4. Cka mendoni për barazinë gjinore të grave në Bujanoc, a ka ndërrua situatën për të mirë?

INTERVISTË

Demilje Aljiti

Barazia gjinore e grave në Bujanoc, mendoj se nuk dallon shumë në raport me vendet për rreth...kujtoj se kjo barazi nuk është në nivelin e kënaqshëm në shumë aspekte, dhe se duhemi të angazhohemi në të gjitha nivelet e shoqërisë për të ndryshuar këtë raport. Nëse analizojmë të kaluarën mbase dikur është më mirë por asnjë herë kënaqshëm.

5. Cka është e rëndësishme që gratë të jenë të dukshme dhe të suksesshme në shoqëri?

Kujtoj se secila grua duhet të angazhohet dhe të tregoj aftësitë e veta...e di se nuk është e lehtë sepse duhet të bëjnë luftë të pa kompromis me burrin (këtu nuk mendoj me burrin me të cilin jeton, por me burrin si pjesëtar të shoqërisë dhe konkurrent në çdo segment të shoqërisë), shoqërinë në përgjithësi.

Kujtoj se shumë e rëndësishme është të edukojmë fëmijët tanë që

së paku ata në të ardhmen t'ua shohin botën me sy tjetër dhe me sa më pak ndasi gjinore-edhe nëse në arrijmë të krijojmë një rini pa paragjokime gjinore, kujtoj se ky do të jetë suksesi më i madh dhe njëherit edhe më i dukshëm i yni, ky do të ishte suksesi historik i një gruaje-nëne.

6. Cka është e rëndësishme-është shumë e rëndësishme të jeshë Njeri, e mandej unë jam shumë krenare që jam shpëtare-sepse jam vetëvetja, nuk e di si do të isha ndie sikur të kisha qenë diskutues tjetër prandaj them se më rëndësi është të jesh NJERI...

7. Cila është porositja juaj për gratë tjera, që të jenë të suksesshme edhe të luftojnë për të drejtat e tyre?

Secila grua duhet të luftoj për vetëveten, pra të angazhohet për lumturinë e vet personale sepse vetëm një grua e lumtur mundet t'ua dhurojë lumturi fëmijëve, familjes dhe shoqërisë në përgjithësi...edhe statusin në shoqëri nuk ta falë askush, prandaj edhe në këtë drejtim vetë të angazhohemi...gjithashtu gratë të bëjnë koalicion të tyre sepse vetëm të bashkuara mund të tregojnë aftësitë dhe forcën e tyre. Porosi e veçantë do të jetë të mos dorëzohen në dështimin e parë, sepse një grua e fortë është garancë për një familje të shëndoshë...uroj që të kenë shëndet dhe guxim për të luftuar për të drejtat e tyre të patjetërsueshme...

A duhet femra të arsimohet?

Çfarë do të dëshironit të studioni?

Milica Tasić

Natyrishisht që duhet të arsimohet. Sepse duhet të luftojnë për drejtat e tyre dhe ti tregojnë meshkujve se janë më të suksesshme se ata.

Milos Colovic

Duhet. Për t' i realizuar ëndërrat e veta, sepse sot shumica e grave e ëndërrojnë karrierën e tyre të suksesshme, dhe të luftojnë për të drejtat e veta, sepse femrat janë të barabarta me meshkujt.
Shkencat politike.

Po, femrat duhen të arsimohen. Që më vonë të mos jenë të ulura nga ana e bashkëshortit dhe njerëzve tjerë.
Infermiere profesionale- Mami.

Stefan Ristić

Duhet, që të kenë sukses në jetë, sepse femrat e sotme pa arsim mund të jenë vetëm amvise, por mendoj se gratë nuk janë krijuar vetëm për punët e shtëpisë. Fakulteti i Sportit dhe Edukimit Fizik.

Vesna Trajković

Po, që më vonë të mos kenë probleme rreth financave.
Fakulteti Pedagogjik.

Tamara Stojanovic

Duhet natyrishisht. Per jetë më të mirë!
Fakultetin Pedagogjik.

Alban Salihu: Natyrishisht që duhet, s besoj se ka ndonjë arsye që femrat të mos arsimohen, është e rëndësishme sepse do të ketë me shumë qasje në rreth, sepse sot e shohim një femër më të kompletuar në të gjitha aspektet.

Aleksandra Antić

Duhet të arsimohen. Që më vonë të jetojnë të pavarura.
Fakulteti I Filozofisë- Departamenti i Psikologjisë

A duhet femra të arsimohet?

Çfarë do të dëshironit të studioni?

Stefan Dejkovic

Po, gratë duhen të arsimohen. Sepse nuk duhet të varen nga askush.

Fakulteti Mjeksisë-
Kirurg

Fatmir e Selmani :

Unë mendoj se femra duhet patjetër të shkollohet, ka shumë arsye por njëra ndër to është se ekzistojnë disa profesione të cilët i perkasin më shumë femrave.

Sonja Andjelković

Arsimimi është qëllimi i çdo burri dhe gruaje, dhe për këtë arsye nuk duhet të ketë asnjë dallim mes grave dhe burrave.

Të ardhmen time e shoh në rolin e stomatologut.

Kristina Petronijevic

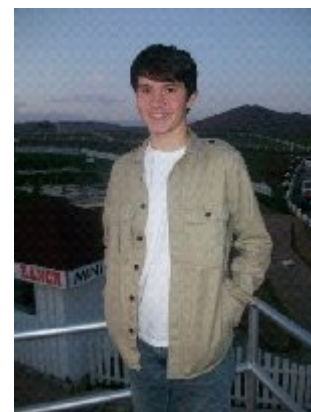
Po, sigurisht duhet të arsimohen, sepse nuk duhet t'i takojë teorinë se gruaja është krijuar vetëm për amvise dhe shtëpi, por duhet të jenë të barabarta me burrat! Dëshiroj të regjistrohem në Fakultetin e Mjekësië.

Milica Pavlovic

Po, duhet të arsimohen, për të arritur diçka në jetë.

Unë kam qëllimet e mia, dëshiroj të regjistrohem në Fakultetin Stomatologjik.

Gent Mehmeti:

Profesionin të cilin e kam zgjedhur për shkolim të mëtutjeshëm është Marëdhëniet ndërkombtare, gjithmonë më ka pëlqyer dhe besoj se do të mundohem të punoj shumë.

Filip Zafirovic

Po. Të jenë të njëjta me meshkujt në përgjithësi, që të mos vuajnë nga fyerjet e llojllojshme.

Hirije Selmani:

Unë dëshiroj të regjistrohem në drejtimin e mjekësië, më pëlqen shumë sepse është profesion humanitar

Miljana Filipović

Po, duhet. Nuk duhet të ekzistojë dallim mes mashkullit dhe femrës, arsimimi duhet të jetë në vendin e parë.

Veten time e shoh në rol të stomatologut. .

BARAZISË GJINORE

BARABARËSIA GJINORE është ide e pazëvendësueshme e të drejtave të njeriut. Të drejtat e njeriut duhet t' i garantohen dhe sigurohen të gjithëve.

GJINIA është klasifikim biologjik i individëve në meshkuj dhe femra. Nënkupton dallime biologjike në mes të njerëzve të cilat janë përgjithësisht të vazhdueshme dhe univerzale. Më së shpeshti shoqëria dhe kultura ndikojnë në definimin e karakteristikave natyrore të meshkujve dhe femrave.

GJINIA (Origjinë) - rolet shoqërore të individëve janë të përshkuara në bazë të gjinisë së tyre, shprehja gjini (origjinë) ndryshon nga shprehja gjini për atë se ai i përket në definimin e roleve kulturore, sociale dhe të mirësjelljeve të cilat priten nga përfaqësuesit/et e gjinive të ndryshme, e jo në ato aspekte të sjelljes njerëzore të cilat janë të përcaktuara me karakteristikat biologjike. Kështu, psh. lindja e fëmijës është rol biologjik i femrës, ndërsa përkujdesi i fëmijës së posalindur është rol gjinorë i cili i takon femrave, edhe pse me të njëjtin sukses edhe meshkujt mund t' a kryejnë. Të priturat shoqërore lidhur me rolet gjinore të meshkujve dhe femrave janë prodhim i rrethanave shoqërore, kulturore, religjioze, politike dhe ekonomike, si edhe ndikimet e zakoneve, traditave, moralit, përkatësisë etnike dhe klasore.

Qëndrimet dhe sjelljet të cilat një shoqëri i përcakton gjinisë femrore apo mashkullore janë të mësuara dhe munden të ndryshojnë.

TË DREJTAT E GRAVE JANË TË DREJTAT E NJERIUT

Të drejtat e njeriut të grave janë të gjitha të drejtat të cilat grave i takojnë me faktin e thjeshtë se janë qenie njerëzore.

Të gjitha format e nënvlerësimit dhe dhunës me të cilat gratë janë të nënshtruara vetëm përshkak se grate janë forma të mohimit të të drejtave të

njeriut.

KONVENTA MBI ELIMINIMIN E TË GJITHA FORMAVE TË DISKRIMINIMIT KUNDËR GRAVE

Kombet e Bashkuara në vitin 1979 kanë miratuar konventën mbi eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit kundër grave. Neni i parë i konventës definon diskriminimin sikur çdo

ndryshueshmëri, largim dhe kufizim të cilat bazohen në gjini, e të cilat grave i pamundësojnë që të arrijnë të drejtat ekonomike, politike, sociale, qytetare, kulturore apo çfarëdo të drejtë tjetër në mënyrë të barabart me meshkujt.

“ TË DREJTAT E NJERIUT TË GRAVE JANË PJESË TË PATJETËRSUESHME, TË PANGADHËNJESHME, TË PANDARA TË TË DREJTAVE UNIVERZALE TË NJERIUT ”.

Llojet e të drejtave të njeriut të grave janë:

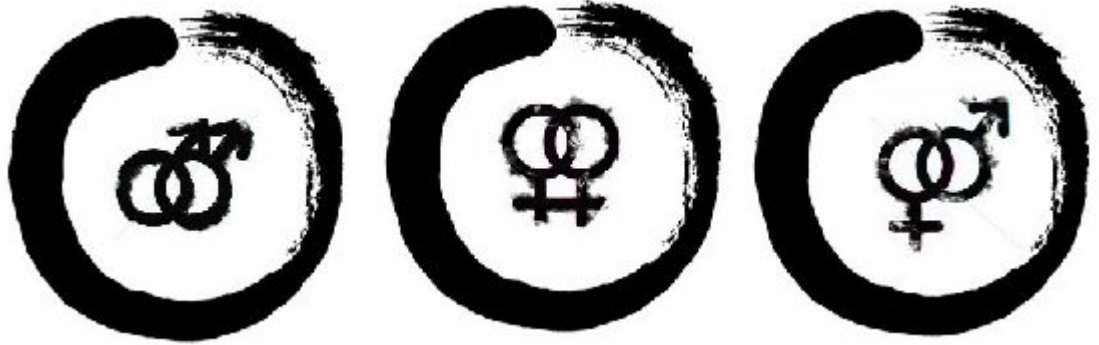
- E drejta e grave për jetë pa dhunë
- E drejta reproduktive
- Të drejtat e posaçme të grave, viktimave të luftës dhe të të shpërngulurve.
- E drejta e grave në pjesëmarrje të barabartë në çdo sferë të jetës politike dhe shoqërore.
- E drejta e grave për punë
- E drejta në lirinë e të shprehurit seksual
- E drejta në ndryshueshmëri

Republika e Serbisë e ka ratifikuar konventën mbi eliminimin e të gjitha formave të diskriminimit të grave, që do të thotë se ky dokument ndërkombëtar është i obligueshëm për shtetin dhe përfaqësuesit e institucioneve të saja. Shteti ka për detyrë që Komitetit të Kombeve të Bashkuara t' i raportojë rregullisht (në interval prej 4 viteve) mbi përparimet. Njëkohësisht, qytetarët (individët dhe grupet) kanë të drejtë të ankohen në këtë komitet në rast se shteti ia mohon të drejtat e tyre.

O đuvlja ki Bujanovca

Projekti 1,2,3

Kedipe e manušengo „NEXUS Vranje“ čherela talo juli o projekti 1,2,3... O projekti finansirini o PBILD talo sredstvija PBILD pomoć kova na iranelpa aso projektija talo oblast rodno ravnopravnost em pravija aso manjinsko manušipe. Projektna aktivnostija ka čherenpe ki Vranja, Bujanovca em ki Preševo.

O projekti ka čherel ki promocija aso rodno po svesno em senzitivno pristup ko multi-kulturna thana ki multi-etničko komunikacija.

Akale projekteja ka vazda ko po baro stepeni i tolerancija, po kvalitetno životi e ternengro em smanjinenape o konfliktija kola ule ko rodno nasilje, osnažinenape o đuvlja te oven po buter aktivna... Angle o projekti čherdo istražujba talo etnička em rodna stereotipija ko terne kolaj izvor baši diskriminacija, rasizam em ksenofobija.

Akale projekteja mangaja te sikava aso terne talo razna etnička sredine da o odnos premalo đuvlja ko so trin zajednice dikelape isto em but slično lengiri pozicija ko društvo.

Manga te barjol o stepen ki tolerancija, sare ki sloga te živinen ko amaro okrug po najbut o terne talo različita nacije em vere, te smanjinenape o konfliktija kola ule ko rodno nasilje, osnažinenape o đuvlja te oven po buter aktivna... Em isto o projekti mangela amari zajednica kokori te dikel kozom bitno akija tema em akava problemi tebine on kokore lena odgovornost upra peste em te nastavinen kote ka aćol o projekti.

Ko projekti uključime tane 30 terne Roma, Gađe em Albanci. Em indirektno 600 manuša (terne, manuša kola živinena ko akala dizija, institucije) uključime ki prezentacija em ko aktivnostija akale projektese.

Odgovorna manuša aso akava

časopis tane:

Dragana Davidović,
Gramos Šefiku,
Nesiba Osmani,
Agron Selmani,
Ilinka Tasić,
Rexhep Hasani,
Maja Milić,
Berat Limani

Terne aktivistija:

Ivan Stojković,
Aleksandra Ničić,
Ristić Milica,
Milica Nakić,
Isidora Kostić,
Jelena Jovanović,
Jovanović Anđela

Amaro lafi

Amalalen em amalinjalen,

Isima čast em mloj zadovoljstvo te prestavina tumenge o lil talo đuvlja ki Bujanovca. Ideja te čherelpe akava lil iklili talo projekti 1,2,3.

Ko masek septembar 2011. berš pravdilo o konkurs ko amare maškarune sikavne ki Bujanovca te učestvunja ko projekti talo šov masek kova čherela o NEXUS-Vranja em o PBILD! Vikiba ko sikajba talo Ravnopravnost e đuvljengro pana ki Vranja štar dive! Super pana šukar družiba em perdo sikljojba!:) Jek ine amenge but pare so štar đene tali Bujanovca, Preševo em ti Vranja naštine te učestvunjen:(Em adava nane sa..O NEXUS nebine ovela NEXUS a te na čherel šukar em pozitivna iznenađenja!

Ko početko upoznanjđamen em inje nesave manuša kas đandān angle! Sikljiljam perdo teme, Manušegre pravija, Nasilje, Diskriminacija, em Rodno ravnopravnost, palem nesave zakonja, Vršnjačko edukacija..hm, akana injam sikavne, samo neko nek penelamend-eda naneamen pravo :) Ki početka injamle dešuduj akana injam trijana.. a te na penatumenge kozom manuša podržinena amare aktivnostija, buut!

Ine amen zadatko te te čhera katane jek produkt, uf, edobor ideje a samo te čhera jek! O.k. šaj filmi talo uspešna đuvlja, na, emisija ko radio, neka ovel adava časopis! E, amalalen so mislinena? Sare ko glaso penđe časooopis!

Čherđam radionice, pišindān akciona planija, smislindān o pučiba aso intervju, birindān najšuže slike a isi pana...sa akala aktivnostija čherđam ko decembar 2011.

So te penavtumende, akana ičeraja amaro časopis ko vasta em injam but ponosna, akana isimen neve amala, asandiljam ko radionice, vačerđam jek jekese amare ideje, a šaj bijandilo em nevo mangipe..!

Ko časopisi šaj te čitinen ari ti Bujanovca, diken amare slike talo radionice, talo đuvlja em olengre pravija..em but zanimljiva buća.

Akava časopis čherdo sarijenđe em aso murša :)

O đuvlja ki Bujanovca

Ko 360-to kilometar ko magistralno drumo tari Beograd premali Makedonija hem Grčko, ko agor ko jugo e Srbijako, I diz Bujanovac, o administrativno, privredako, kulturno, sastipaso hem sikavipaso centro opštinaško. Angle amari opština vikinđape Gojanovci, a palo adava Bujanovce, hem ko agor, Bujanovac.

I Bujanovca than kote isi po but nacije, kote najbut isi Srbija, Albancija hem Roma.

I Bujanovca tikuri diz koja sigate šaj te mangelpe.

Akija diz penđarutno palo đuvlja koja nane ki jek nacija. Oen na ikeri ni e čhib ja i tradicija te oven katane.

Sare nane jek ko po način, hem sar daj, komšika, phen ja amalın. Hem ako nane jek nacija hem vakerena aver čhibija, olen isi jek cilj te uspinen hem te dičon ko amalipe, te poštuynen hem te oven poštuyme, te keren pe sune hem pe cilijja.

But ij vakeriba, romanja hem, drame kola pišime kote vakeripe oto đuvlja. I đuvli simmoli asi ruža, aso kham hem đivdipe. Krhko hem nežno uvek athe te phagel o tabuia hem o stereotpija. Sa po but dikhalen ki politika, ko keriba ta, ko vatrogascija...a sa adava ko cilj te menipeo dikhiba so adala buća nane aso đuvlja. So ko adva isilen pravo, vakeri da i nauka koja vakeri so aso adala buća nane bitno i fizičko sila.

O đuvlja ki istorija injelen uloga te den jekto pomoć, te negujnen hem te vaspitinen okolen so marenape, te keren po tikore o

duševna dukha...Adija uloga uvek inje komplementarno e muršenca. I đuvli svesno aso pe mogućnostija, hem đanela so mangela hem so na mangela. Adalese i đuvli ka arakhi uloga koja valjani ki bilo koja profesija a pale ka ikeri po šukar dih hem po optimizamhem ka đal dur...

Uspešno

Akavaj mli biografija, đuvljakiri kase penena daj uspešno. Bijandi injum ko 6 januari 1964. ki Bujanovca. Bijandi ki šukar em bučarni familija.

Osmoletka završindum ko mlo bijando than, o fakulteti ki Priština, Univerziteti-smeri Englesko čhib. Čherava buti ki maškaruni sikavni "Sezai Surroi" ki Bujanovca.

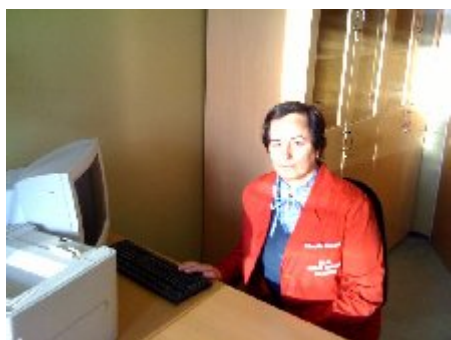
Zalo sa aktivnostija angažujme injum em ki politika pana talo 1990 berš. Čherđum buti bizo terđojba. Injumle odborniko ani opština pa posle člano ke opština ke veće.

Viora Islaimi

Poštujujenape li ki Bujanovca đuvljakere pravija?

Mislinava da na poštujujenape but e đuvljakere pravija ko amaro region, amen o đuvlja valjani te ova ari više uključime em aktivna ano razna aktivnostija...

Halimi Barija

Šundën li aso zakoni talo ravnopravnost?

Ja, šundum ali slabo poštujujinepe, posebno asi amari nacija.

Adalese šaj te penav koja đuvli ka angažujinipe em ka posvetinipe asi buti šaj te ovela baro uspeh ano životi.

O đuvlja valjani te čheren buti jer on šaj te čheren buri.

Radmila Tašković

Kad penena ravnopravnost maškaro muž em i đuvli, ko so prvo mislineja?

Daj ari poboljšime e đuvljengoro položaj em olengro ravnopravnost ko odnos e mušencar, ali pana but vahti valjani te oven ravnopravna o mušča em o đuvlja ano jug e Srbijako.

Intervju—Besa Ramadani

Sari to anav, to prezime, kaj çhereja buti, kaj živineja..Soj adava so çherelatu te ove bahtali ki Bujanovca..

Diz ki koja bijandiljum em ki koja živinava tani i Bujanovca, ate tane sa me prijatelja em mi familija. Taro mangipe premalo çhavore kolende injum vaspitaçica, mangava adija buti em çheravala.

So mislineja talo ravnopravnost e ðuvljengro?

Kad çherelape lafi adalestar, ari ðala ko pošukar na edobor kozom mangljam ali isi ari uspeh.

So valjani te çherelpe tebine o ðuvlja ovena poštujme em po uspešna ko društvo...

Buti bitno i tolerancij, ko jrkto tan i kultura ki Bujanovca a posle o obrazovanje em o upornost e ðuvljengro.

.So anða tuke šukaripe adava so injan albansko nacionalnost..

Me injum bahtali so injum Albania ko akava multietničko maškar talo razlog so sare po buter obratinena pažnja.

Mlo dikibe ko aver nacije tano ko baro nivo, me živinava ko esavko maškar, ðanaja jek jeke, nane nisavo razlog adava šužo tikno sveto kote isi prijateljstvo te ruminale.

So bi tu vaçhereja avere ðuvljenge te uspinen em te borinenpe aso pumare pravija...

Me bi vaçherava avere ðuvljenge, te na šunen aver ðene so vaçherena, te šunen pumaro vilo em pumari godi.

Intervju

ZORICA ŠERIFOVIĆ

Ekonomski tehničar

Injetu li nesavo pharipe ki sikavni ked kuðan ki buti?

Na, me uvek borinðuma te ovenma mle pravija.

Adava so injan romani anða tuke šukar ili çherða çe po paripe ko životi?

Talo solduj po ari, uvek morandiljum te dav po buter, averçhane em dikljema zbog adava.

Soj tlo ponos ko životi?

Ponosinama mancar, adalese so savršinðum srednjo sikavni, çherava buti, isima mli porodica.

So mislineja talo ravnopravnost maškaro murša em ðuvlja?

But amare romanja naðanena ili na šunđe, nasilje e ðuvljengro maškaro roma uvek zastupime, em aðahar o ravnopravnost pana na poštunjelape.

Intervju—JASMINA MITROVIĆ

Profesorica u SŠ Sveti Sava u Bujanovcu

Savo fakulteti završinðan?

Rusko çhib em književnost ki Skoplja em gaðikani çhib em književnost ki Kosovsko Mitrovica.

Dali injanle diskriminišime dok ðeljan ano fakulteti?

Šaj zbog mlo nacionalnost ki početka, injema šukar društvo kova prihvatinða man em olencar injum ko kontakti em avdive.

Injentut li problemija ked valjanðan te kuve ki buti?

Ja injema ði e nostrifikacija me diplomaki.

So anða tuçe šukaripe a so lošnipe so injan gaðikani nacija?

Kerðum buti ki multietničko sredina, manušencar tali romani em albansko nacija, jek jeke poštunjdã em šukar saradnja injemen ki buti. Amen sar ðuvlja esavke save injam valjani te ova ponosna em te poštunjamen maškaramende, i çhib navaljani te ovel barijera maškara amende, adava so injam razliçita valjani te pravel amenge sa o udara talo uspeh.

1.Sari to anav, to prezime, kaj čhereja buti, kaj živineja..

Mo anav Đemilje Aljiti, medecinsko sestra injum ko Dom Zdravlja Bujanovac, trenutno čherava buti sar glavno sestra ki služba aso popurane manuša, živinava ki Bujanovca.

2.Soj adava so čherelatu te ove bahtali ki Vranja..

Ked sasti ti porodica onda injan bahtalo bilo kaj te živine...em i buti koja čherava čherela man bahtalja em te ovav zadovoljno... isima but prijateljja, na čherava razlika savi on nacija, vera, adava čherelama bahtalja.

3.Tu injan uspešno đuvli, so injele to motiv te birine baš tli profesija...

Adava injele angleder but berša, ki početka 1980 berš, mi daj injele namborbe i mli najbari želja injele oj te sasljol, adava injele mlo motiv..a posle mlo iskustvo ko životi sikavđa da na grešindum so injema adija želja.

4.So mislineja talo ravnopravnost e đuvljengro ki Vranja, promenisalo li nešto...

O ravnopravnost e đuvljengro ki Bujanovca na razlikujinipe but talo aver puvja ki amari okolina. me mislinava da o ravnopravnost nane ko zadovoljavajućo nivo em valjani te angažunjamen ko sa oblastija te bi šaj adava te menina. Ako dika o anglune berša šaj akana ari po šukar ali nane adava adava.

Intervju Đemilje Aljiti

5. So valjani te čherelpe tebine o đuvlja ovana pošujme em po uspešna ko društvo...

Smatrinava da svko đuvli valjani te angažujinipe em te sikaj plo sposobnost, đanava da nane adava loko sose valjani te borinipe e muršencar (na mislinava te borinipe pe romeja kasa živini, mislinava ko murša talo amaro društvo kolaj konkurencija ko svako segment)

6.So anda tuke šukaripe adava so injan albansko nacionalnost..

Buti važno te ove manuš, me injum ponosno so injum Albanka adava injum me, nađanava sar ka osetinama te ovav neko aver, adalese pale penava mange najbitno te ove manuš.

7.So bi tu vačhereja avere đuvljenge te uspinen em te borinenpe aso pumare pravija...

Svako đuvli valjani te borinipe te šaj te vačheri ME, valjani isto te angažujini po bahtalipe, adalese so samo bahtali đuvli šaj te del bahtalipe pe čavende, pe porodicake em aso celo društvo...than ko društvo niko nakam te pokloninike amen kokore valjani te izborinamen, isto ađahar o đuvlja valjani te čheren pli koalicija, samo katane šaj te pokažinen kozomi bare.

Posebno poruka aso sa đuvlja te na predanjenpe ko prvo neuspeh, adalese so zorali đuvli šaj te ovel garancija asi jek sasti porodica, mangava te ovelen sastipe em zoralipe te izborinenpe aso ple pravija.

Valjani li i đuvli te đal ki sikavni?

So bi mangena te studirinen?

Milica Tasić

Ja valjani te đan ki sikavni. Adalese so valjani te borinenpe aso ple pravija em te dokažinen e muršenge da šaj te ove em bolje olendar.
Kriminalistika ili Turizam.

Milos Colovic

Valjani. Tebine ostvarinena pumare sune, avdive but đuvlja mangena te ovelen uspešno karijera em te izborinenpe aso ple pravija.
Politička nauke.

Oja o đuvlja valjani te đan ki siklavni. Lengre roma te poštujnenlen ked ka denpe em aver manuša.
Medicinsko sestra-babica

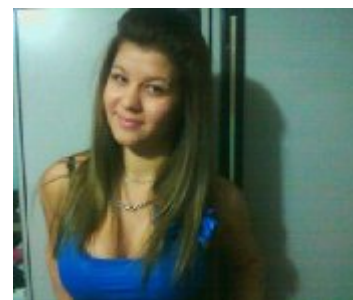

Stefan Ristić

Valjani, tebine uspinena ko životi, avdive o đuvlja bizi sikavni šaj samo te oven kherutne domačice em mislinava da nane bijande samo aso kherutne buća.
Fakulteti aso sport em fizičkko sikljojba- DIF

Vesna Trajković

Oja, te na ovelen problemi aso finansije.
Pedagoško Fakulteti.

Tamara Stojanovic

Ja valjani. Aso pošukar životi.
Pedagoško fakulteti.

Alban Salihu: Ja valjani, me na verunjava da isi ne-savo razlog o đuvlja te na đan ki sikavni, valjani te đan ki sikavni adalese so ka oven po dikle ki amari sredina, esavki đuvli tali kompletno ko sa aspektija.

Aleksandra Antić

Valjani te đan ki sikavni. Tebine posle živinena samostalno.
Filozofsko fakulteti- odsek psihologija

Da li žena treba da se obrazuje?

Šta biste voleli da studirate?

Stefan Dejkovic

Oja, o đuvlja valjani te đan ki sikavni. Odolese so na valjani te zavisi-
nen nikastar.
Medicinsko fakulteti-
Hirurg.

Sonja Andjelković

Te đa ki sikavni valjani te ovel sa e manušengro cilj pa ađahar em e đuvljako, adalese na valjani te ovel razlika maškaro muř em maškari đuvli. Me dikava man sar zubarka ko mlo budućnost.

Kristina Petronijevic

Oja, valjani te đan ki sikavni, naval-
jani te mislina da i đuvli bijandi
samo te ovel kerutni, valjani te ovel
ko jek e muřšencar.
Mangava te upisinama ko Medicin-
sko fakulteti.

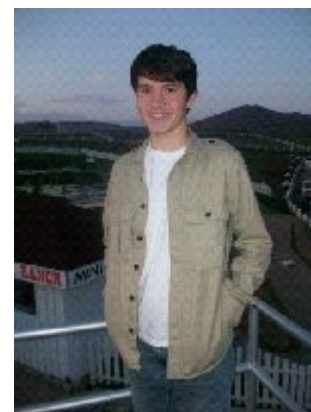

Fatmir e Selmani :

Me mislinava da i đuvli
obavezno valjani te đal ki
sikavni, isi perdo razlogija ali
jek olendar tano so isi but pro-
fesije kola pripadinena e
đuvljake.

Milica Pavlovic

Oja, valjani te đan ki sikavni,
odolese te bi ovena neško ko akava
životi.
Man isima me ciljevija, mangava te
ovav zubarka.

Filip Zafirovic

Oja. Te oven jednaka e
muřšencar ko sa te na
oven uvredime.
Zubarsko fakulteti.

Hirije Selmani:

Me mangava te upišinama ko
medecinsko smeri, but sviđinipe
me jer adavaj humano profesija.

Gent Mehmeti:

Profesija koja me mangljum ko
mlo angluno obrazovanje tani
Međunarodna odnosija, uvek
volinđum adava smeri, em ka
pokušinav te čerav but buti.

Miljana Filipović

Oja valjani. Na valjani te ovel razlika maškaro
muřša em maškaro đuvlja, i sikavni valjani te
ovel ko jekto than.

RODNO JEKHIPE

O RODNO JEKHIPE kotor taro manuškane pravija kova našti te meninipe. O maniuškane pravija aso sa o manuša denape hem garantujme.

O pol biološko klasifikacija aso sa o manuša hem ulajpe ko djvljano hem muršano. Ko adava dikhelape adava so on biološki nane jek hem adava ko po but vahti našti te meninipe hem on univerzalna. Ko po but vahti sa o manuša kerena sar ka oven definišime o biološka karakteristike e muršenge hem e djvljenge.

Rod – amalikane uloge kola vakerde aso manuša ked dikhelape olengo pol. O termini rod nane jek sar o termini kova vakeri tari kulturno hem socialno definicija o uloge hem o ponašanje kova mangelape taro manuša kola nane jek pol, a na ko aspektija ko manuškano ponašanje kola vakerde premalo biološka karakteristike. Adjakhar, i djvli ked bijani adija olaki biološko uloga, a o arakhiba hem o dikhiba e čhavore rodno uloga koja vakerdi ko po but thana aso djvlja, iako jek sar on hem o murša šaj te keren adava.

Okova so vakerdo aso rodna uloge e muršenge hem e djvljenge avela taro, amalikane, religijake, politikake hem ekonomikake dikhiba, hem sar uticaj taro hadetija, tradicija, morali, hem ki koja klasno hem etnikano kotor perena. O satavija hem o ponašanje kova vakeri jek amalipe aso djvlja ja murša sikavde hem šaj te na oven esavke.

O DJVLJANE PRAVIJA DA MANUŠIKANE PRAVIJA

Djvljane pravija sa o pravija kola perena aso djvlja ked dikhelape so hem on manuša

Bilo savo nasilje hem poniženje kova kerdo e djvljenge adalese soj djvlja perela ko phagiba o djvljane manuškane pravija.

I KONVENCIJA TARI ELIMINACIJA SA O BUČA KOLA KERENA DISKRIMINACIJA PREMALO ĐUVLJA

O Kedime nacije ko 1979. anđe Konvencija tari eliminacija sa o buča kola kerena diskriminacija premalo đuvlja. O jekto član tari konvencija definišini i diskriminacija sar sa o najek dikhiba, odviba hem ulajba kova kerelape adalese so averdene aver pol, hem kola aso đuvlja na dela te len pe ekonomikane, politikane, socialna, dizane, kulturna ja dek aver pravija kola isilen o murša.

„ O MANUŠIKANE PRAVIJA NAŠTI TE LENPE JA TE ULAVENPE TARO UNIVERZALNA MANUŠIKANE PRAVIJA ”

Save isi đuvljane manuškane pravija:

- Pravo e đuvlja te đivdini bizo nasilje
- Pravo ki reprodukcija
- Aver pravija e đuvljenge kola žrtve taro mariba hem našiba
- Pravo e đuvljengo ko jek grdiba ko sa vidija ko politikako hem amalikano đivdipe
- Đuvljano manuškano pravo ki buti Pravo ko biphandipe aso seksualno vakeribe Pravo ko bijekhipe

I Republika Srbija ratifikujnda i Konvencija je ratifikovala Konvencija tari eliminacija sa o buča kola kerena diskriminacija premalo đuvlja, so značini so akava maškaro phuvljengo dokumenti obavezujučo asi država hem aso olake institucije. I država isila obaveza aso Komiteti taro Kedime nacije ko vahti taro 4 berš te den vakeribe sar đala i buti. Ko jek vahti o dizanja isilen pravo te vakeren so nane šukar aso komiteti, e država te na ikeripe ki Konvencija.

KALENDAR VAŽNIH DATUMA

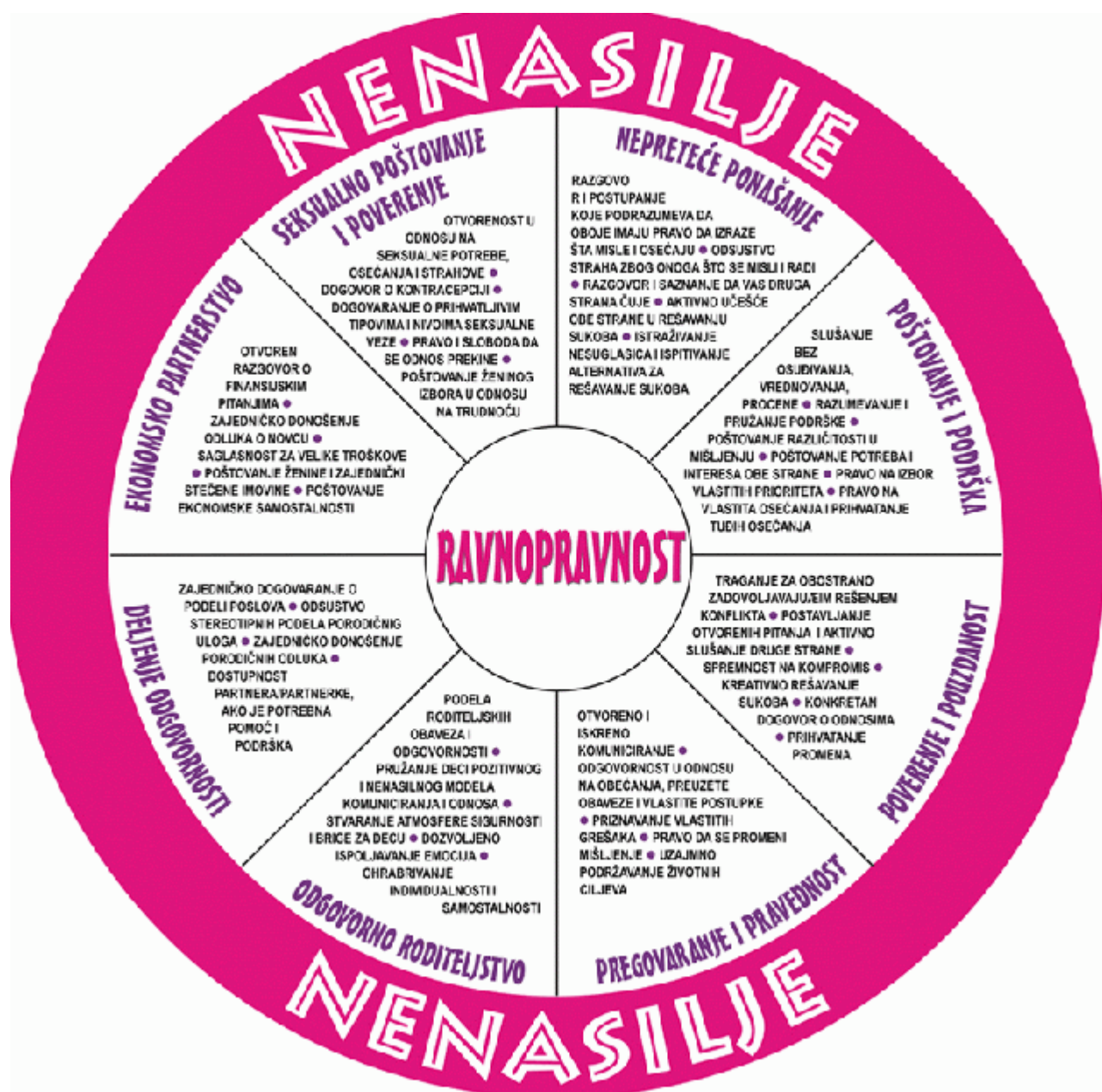
8. Mart Dan žena	Dan žena
24-30 januar	Evropska nedelja prevencije raka grlića materice
31.januar	Nacionalni dan bez duvanskog dima
8.mart	Međunarodni dan ženskih prava
7.april	Svetski dan zdravlja
5. maj	Međunarodni dan babica
12. maj	Međunarodni dan sestrinstva
15. maj	Međunarodni dan porodice
11. jul	Svetski dan stanovništva
12.avgust	Međunarodni dan mladih
1.oktobar	Međunarodni dan starih
20.novembar	Međunarodni dan deteta
25.novembar	Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama
10.decembar	Međunarodni dan ljuskih prava

Kalendar i datave të rëndësishme

8. Mars Dita e Grave	Dita e grave
24-30 janar	Java europiane e preventivës së kancerit të qafës së mitrës
31.janar	Dita kombëtare pa tym të duhanit
8.mars	Dita ndërkombëtare e të drejtave të grave
7.prill	Dita botërore e shëndetit
5. maj	Dita ndërkombëtare e mamive
12. maj	Dita ndërkombëtare e infermierisë
15. maj	Dita ndërkombëtare e familjes
11. korrik	Dita botërore e popullsisë
12.gusht	Dita ndërkombëtare e të rinjëve
1.tetor	Dita ndërkombëtare e të moshuarve
20.nëntor	Dita ndërkombëtare e fëmijëve
25.nëntor	Dita ndërkombëtare e luftës kundër dhunës ndaj grave
10.dhjetor	Dita ndërkombëtare e të drejtave të njeriut

KALENDARI ASO ŠERUNE DATUMIJA

8. Mart	Đuvljengo dive
24-30 januar	Evropako dive asi prevencija o rak ko grlići ki materica
31.januar	Nacionalno dive bizo duvaneso ćuro
8.mart	Maškaro phuvljengo dive aso đuvljane pravija
7.april	Themano dive aso sastipe
5. maj	Maškarophuvljengo dive aso babice
12. maj	Maškarophuvljengo sive aso phenja
15. maj	Maškarophuvljengo dive aso kherutne
11. jul	Themano dive aso stanovništvo
12.avgust	Maškarophuvljengo dive e ternengo
1.oktobar	Maškarophuvljengo dive e puranengo
20.novembar	Maškarophuvljengo dive e ćhavorengo
25.novembar	Maškarophuvljengo dive aso mariba e nasiljeja premalo đuvlja
10.decembar	Maškarophuvljengo dive aso manuškane pravija

NVO NEXUS—Vranje

Adresa: Nemanjina 21.

17500 Vranje

Tel: [+381 17 431 484](tel:+38117431484),

Fax: [+381 17 431 484](tel:+38117431484)

e-mail: nexusvranje@gmail.com

web: www.nexusvranje.com

Peacebuilding and Inclusive Local Development

(PBILD)

UN Bujanovac Field Office

Adresa: Karađorđa Petrovića bb, 1

7520 Bujanovac

Tel: [+381 17 654 705](tel:+38117654705),

Fax: [+381 17 654 710](tel:+38117654710)

Web: <http://rs.one.un.org/pbild/>

Web: www.undp.org.rs

“ Ova publikacija je napravljena uz finansijsku pomoć PBILD –a.

Za sadržaj publikacija isključivo je odgovorna NVO NEXUS—Vranje i ne predstavlja zvanični stav PBILD-

Projekat finansira PBILD

Projekat realizuje NVO NEXUS—Vranje

